

P. KUBILIAUS „TARP BETONINIŲ SIENŲ“

Šitai betoninei lyrikai temų davė miesčioniškas, proletariškas gyvenimas. Tiesa, daug kur sugalvotas ar išskaitytas, nes mums nėra nei manifestacijų, nei fontanų (nebent Karo muziejaus „diedukas“), nei biržų, nei dokų, o fabrikuos atidirbama savo aštuonias valandas, ne visą dieną; net ir mūsų kalėjimai, nors populiarūs, bet vis dar plytiniai, o ne betoniniai. Tas gyvenimas, kurio daviniais maitinasi šios knygelės lyrika, koncentruojas kaip tik kalėjime, bulvaruos, smuklėse, manifestacijose...

Bendra tokio gyvenimo — ir eilėraščių — nuotaika — juodas ligi prakeiksmo pesimizmas, dantimis griežimas arba — spjaut į viską. Vietomis lyg blykstelia revoliucinio, audringojo, grasinančio entuziazmo, to entuziazmo, kuris čia reiškias skatinimu „galąsti dalį“, „išmesti sentimentališką padarą — širdį“, čia vėl romantiško stiliaus svajojimu Lietuvą „iškelt virš debesų ir trimis raktais užrakint pačiam dievų pamūry“. Tačiau šitas entuziazmas apskritai dingsta bendroje pesimizmo nuotaikoje.

Tokiems jausmams atsako ir negausūs, bet charakteringi motyvai — elektros, betono, apskritai technikos padargų, klevo ar gluosnio, berno, dar šuns su jo atributais.

Šitie motyvai ar simboliai čia charakteringi, nors apskritai jie gerokai jau pavargo naujausioje mūsų poezijoje. Ypačiai visi pamėgę paskutinį: jeigu jau pagaus šunį, tai būtinai jis turi paskalyti, o jei šuns nėra, tai priverčia ir žmones ar medžius skalyti (28 p.). Iš pradžių buvo įdomu, dabar — nusibodo.

Tokią aukštą „materiją“ imantis temomis, lengva eilėraštis paversti retorika. Ir čia dažnai išgirsti patosą, bravūrą (tegul jau bus „poetiškai“ pasakyta!) „skalijant“. Retorikai ypač svarbu intonacija. Autorius, kaip ir kiti naujieji, stipriausiai nori pabrėžti šitą intonacijos dalyką. Jai žymėti daug kreipia dėmesio į grafišką minčių dėstymą. Dėl to čia į valias randi vienažodžių eilučių su trumpais ir su poros centimetrų brūkšniais. Vietomis pasitaiko visai gražiai išdėstytas periodas (13 p.).

Bet... Kaip būtų gera, kad poezija iš viso būtų tik deklamacija ar spaudos ženklų raizginys, kad daugiau nieko nereiktų...

Kita stilistinės sintaksės priemonė — negramatiškieji sakiniai. Čia autorius vartoja jau daugiau kažin ar pateisinamų dalykų:

Tarytum alkanas.

Šuva.

Arba:

Vienintelis

Kaip telegrafo.

Stulpas.

Čia prašyte prašos išmetami taškai. Jų nepateisinsi psichologinio kūrybos proceso ar poetinės veiklos klausytojui dėsniais. Kai pasakai *telegrafo* ir darai pauzą, skaitytojas pats asociacijos keliu jau supranta, kad apie stulpą kalbama. Kada autorius po pauzos dar prideda stulpą, klau-

sytojui dalykas bus jau pasenęs. — Kas kita būtų palyginimas:

Kaip stulpas. Telegrafo.

Trečia dažna stilistinė priemonė — palyginimai. Jais autorius nustebina. Deja drastiškai, arba dažniau karikatūriškai: „tebus likimas mano kaip mėlyna rakieta — — Devyniais vėsulais prašvilpsiu, sumosiu saulei, kaip šventa Elzbieta — — —“. Arba 39, 48 p.

Maža skonio. Dar mažiau, kur kalba apie Kristų ir velnius (22 p.), Nebejuočia saiko ir faktus registruojant — kur iš kopūstų ir kaliošų norima sudaryti lyriką (9 p.). Tas mėginimas visai nevykęs. Pavyzdžiams gaila vietos.

Eilėraščių konstrukcijoje pažymėtinas eilėraščio baigimas — dažniausiai pirmojo posmo pakartojimu.

Geriausiai būtų vykęs, man rodos, „eilėraštis apie laisvę ir nepriklausomybę“, jeigu ne tas (39 p.) nevykęs palyginimas.

Knygelė nedidelė, nors brangoka. Kiti tiekos puslapių savo kūrybą po litą pardavinėja.

Petras Kubilius: *Tarp betoninių sienų*. Vairo b-vės leidinys. Kaunas, 1930, 48 p. 2 lt.